

Kuidas kasvatada last, kes teistega arvestab?

Lapsevanematena saame palju ära teha, et meie lapsed peaksid nii meist kui ka teistest inimestest lugu ja oleksid teistega arvestavad. Nõuanded on lihtsad, kuid eeldavad, et me kõigepealt ise endale otsa vaatame ja mõtleme, kuidas me käitume ja sellega last mõjutame. Lapsed õpivad meie tegudest, mitte meie sõnadest.

- 1. Märka lapse vajadusi ja õpi ennast kehtestama nii, et sa last ei alandaks.** Uuringud näitavad, et kui laps tunneb ennast kodus turvaliselt, ta on hoitud ja tema vajadustele on vastatud, siis on ta ka väljaspool kodu lahke, märkab abivajajaid ja arvestab teistega.
- 2. Ole eeskujuks.** Kui sa palud oma lapsel olla teistega arvestav, kuid ise järgmisel hetkel nähvad talle „Jää vait“ või teed oma abikaasale iroonilise märkuse, siis lähtub laps pigem sinu käitumisest.
- 3. Ole aus ja oska vabandada.** Kui juhtub, et sa oled eksinud, siis vabanda ja selgita, mis sinuga toimub. Näiteks „Palun vabandust, et ma sulle halvast ütlesin/issiga kuri olin. Ma olen väsinud. See on väga inetu, kuidas ma käitusin“.
- 4. Selgita lapsele, millised tema käitumised on sinu meelest sobimatud.** Kui laps sikutab kassi sabast või naerab vennaga juhtunud õnnetuse üle, siis ütle kohe, mida sa sellest arvad. Näiteks „Kui sa kassi sabast sikutad, siis on tal valus. See ei olnud ilus tegu ja ma tahan, et sa enam nii ei teeks“ või „Kui sa venna õnnetuse üle naerad, siis on vend kurb/solvunud. See ei ole ilus tegu ja palun ära enam nii tee“.
- 5. Pea meelest, et sa räägiksid lapse käitumistest, mitte lapsest endast.** Ütle „See mida sa tegid, ei ole ilus“, mitte „Sa oled hoolimatu/halb/ebaviisakas“. Eesmärk ei ole mitte last süüdi tunda panna, vaid õpetada teda teistmoodi tegutsema.
- 6. Õpeta lapsele tunnete sõnavara.** Peegelda talle temaga toimuvat tagasi öeldes näiteks „Sa oled elevil, et lund sajab“ või „Sa oled väsinud ja nutt tuleb peale. Lähme pikutama natuke“. Tunnete mõistmine suurendab empaatiavõimet.
- 7. Aruta lapsega, kuidas keegi teine ennast tunda võib.** Võimalusi selleks leiab nii igapäevasest elust kui ka lasteraamatutest ja multifilmidest. Näiteks „Mis sa arvad, mida see laps tunda võib, kui ta sõbrad temaga enam ei räägi?“.
- 8. Arutage inimeste erinevuste üle.** Teistsugune rahvus, välimus, iseloom või mõni muu omadus ei muuda inimest halvemaks. Kõigil on õigus olla ja elada.
- 9. Märka abivajajaid ja kaasa ka last teisi aitama.** Pakkuge üksi tänaval nutvale lapsele abi, aidake vanaproual raske kandekott bussi tõsta jne. Jõudumööda võite osaleda ka heategevuses. Näiteks koguge koos lapsega kokku kasutult seisvad mänguasjad ja andke need kellegile, kes neid rohkem vajab.
- 10. Tunnusta last hooliva käitumise eest.** Näiteks „See on sinust väga kena, et sa aitasid õel asjad maast üles korjata“ või „See on väga kena, et sa vennale pool oma kommist andsid, sul oli endalgi ju vähe“. Juurde võib küsida näiteks „Mis sa arvad, kuidas ta ennast tundis, kui sa teda aitasid/talle kommi pakkusid?“.